

УДК 339.924:338.43(4-67ЄС:477)(091)(045)

DOI: <https://doi.org/10.31651/2413-8142-2024-31-Pohuliaiev>

Oleksandr Pohuliaiev

Candidate of Historical sciences, Senior Lecturer, Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6316-0616>

e-mail: pohuliaiev.oleksandr@vspu.edu.ua

Bibliographic Description of the Article: Pohuliaiev, O. (2024) Stages of Formation of the Basis of Regulation of the Industrial Agriculture Between Ukraine and the EU: Historical and Legal Aspect. *Ukrainskyi Selianyn. [Ukrainian peasant]*, 31, 44-50. (In Ukrainian). doi: <https://doi.org/10.31651/2413-8142-2024-31-Pohuliaiev>

STAGES OF FORMATION OF THE BASIS OF REGULATION OF THE INDUSTRIAL AGRICULTURE BETWEEN UKRAINE AND THE EU: HISTORICAL AND LEGAL ASPECT

Abstract. *The purpose of the article is to analyze the processes of convergence of the legal bases of regulation of the agro-industrial complex between the European Union and Ukraine.*

The scientific novelty is that, for the first time, a detailed analysis of the historical development of relations between EU and Ukraine has been carried out with the aim of unifying legislation in the field of regulation of the agro-industrial sector.

Conclusions. *After the establishment of the first contacts, bilateral relations between Ukraine and the EU were steadily approaching and were very successful in the harmonization of legislation. It can be argued that today all the necessary legal framework for effective regulation of the agricultural industry has been formed. Positive economic results of the process of rapprochement of Ukrainian legislation with European legislation are observed even in conditions of full-scale war and resistance of European farmers. For the further deepening of the European integration process and the completion of the unification of bilateral legislation, Ukraine remains to fulfill all the necessary candidate requirements that the European Commission put forward in 2022.*

Key words: *EU, Partnership and co-operation agreement, Association Agreement, agro-industrial complex, agriculture, «transport visa-free».*

Олександр Погуляєв

кандидат історичних наук, старший викладач кафедри історії України, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6316-0616>

e-mail: pohuliaiev.oleksandr@vspu.edu.ua

Бібліографічний опис для цитування: Погуляєв О. Етапи формування основ регулювання АПК між Україною та ЄС: історико-правовий аспект. *Український селянин*. 2024. Вип. 31. С. 44-50. doi: <https://doi.org/10.31651/2413-8142-2024-31-Pohuliaiev>

ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ОСНОВ РЕГУЛЮВАННЯ АПК МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Анотація. *Мета статті* полягає в аналізі процесів зближення правових основ регулювання агропромислового комплексу між Європейським Союзом та Україною.

Наукова новизна полягає у тому, що вперше проведено детальний аналіз історичного розвитку відносин між ЄС та Україною з метою уніфікації законодавства в сфері регулювання агропромислового сектору.

Висновки. *Після встановлення перших контактів, двосторонні відносини між Україною та ЄС впевнено йшли до зближення та були дуже плідними в гармонізації законодавства. Можна стверджувати, що сьогодні сформована вся необхідна правова база для ефективного регулювання АПК. Позитивні економічні результати процесів зближення українського законодавства з європейським спостерігаються навіть в умовах широкомасштабної війни та спротиву європейських фермерів. Для подальшого поглиблення євроінтеграційного процесу та завершення уніфікації двостороннього законодавства Україні залишається виконати усі необхідні кандидатські вимоги, які Єврокомісія висунула в 2022 р.*

Ключові слова: *ЄС, Угода про співробітництво, Угода про асоціацію, агропромисловий комплекс, сільське господарство, «транспортний безвіз».*

Постановка проблеми.

Радянська спадщина була тягарем для українського агропромислового комплексу, яку вдалося подолати завдяки демократичним перетворенням протягом десятиліть кропіткої двосторонньої роботи. Нестабільне політичне становище в Україні гальмувало її, але не могло зупинити. Радянська економічна модель була зруйнована остаточно, тому трансформація для українського аграрного сектору на новий рівень постала як критично важливе завдання. Зразком для наслідування могла бути ефективніша модель господарювання і безкомпромісним вибором стала саме європейська, а партнерство з ЄС з 1993 р. зумовлено раціональними перевагами та геополітичною ситуацією навколо України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Протягом трьох десятиків років незалежності Україна та країни ЄС провели спільну дуже плідну правотворчу роботу. Результати українсько-європейських контактів залишили багато нормативно-правових актів та договорів у різних сферах, зокрема в агропромисловому комплексі. Їх мета покликана уніфікувати та підвищити стандарти регулювання аграрного сектору. Тому ця нормативна база є основним джерелом^{1 2} для дослідження поставленої мети.

Деякі особливості правового регулювання агропромислового комплексу, що виникають згідно з Угодою про партнерство та співробітництво проаналізувати М. Перегрінець³. Порівняння агроінфляції в Україні та країнах ЄС висвітлив Р. Мудрак⁴. Перспективи розвитку АПК України і пошук нових ринків збуту стали об'єктом дослідження А. Босака та Л. Мустафаєвої⁵. Грунтовні праці присвячені сільському господарству радянської епохи належать І. Романюку, які дозволяють порівняти результативність вітчизняного АПК до незалежності України та після⁶. Водночас окреслена нами тема дуже скромно представлена в історіографії незалежної України, що актуалізує її подальше вивчення.

Мета статті.

Мета статті – аналіз відносин та домовленостей України з Європейським Союзом у сфері регулювання стандартів виробництва у сільському господарстві та агропромисловому комплексі протягом 1993–2023 рр. та їх результатів.

Виклад основного матеріалу.

Розпад Радянського Союзу посилив вже існуючу проєвропейську орієнтацію України. Незалежна Україна, позбувшись планової економіки, отримала змогу вільно розвивати агропромисловий комплекс (далі – АПК) та безперешкодно встановлювати дипломатичні зв'язки з державами, які раніше перебували за «залізною завісою». Угодами, які офіційно започаткували новий вектор зовнішньої політики України, стали такі документи: Біловезька угода 8 грудня 1991 р., Алма-Атинська декларація 21 грудня 1991 р. Незважаючи на статус співзасновника Співдружності Незалежних Держав (далі – СНД), Україна не підписала статут СНД, а тому ніколи не була її повноцінним членом, що підтверджує новий курс української дипломатії. Для новоутвореної держави було критично важливим налагодити тісну співпрацю з європейськими країнами після розриву економічних зв'язків із колишніми радянськими республіками.

1 Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами від 14.06.1994 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_012#Text

2 Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 16.09.2014 р. Дата оновлення: 30.11.2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

3 Перегрінець М. Особливості правового регулювання, що виникають згідно з Угодою про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС. *Наукові записки НаУКМА*. 1999. Т. 9 (2) : Спеціальний випуск. С. 257–259.

4 Мудрак Р. Агроінфляція та індекс споживчих цін на продовольчі товари: порівняльний аналіз «Україна – ЄС». *Економіка України*. 2018. № 1. С. 28–39

5 Босак А., Мустафаєва Л. Поточний стан та перспективи розвитку АПК України: пошук нових ринків збуту. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. Вип. 24. Ч. 1. С. 48–54

6 Романюк І. Стан технічного обслуговування сільського господарства республіканським об'єднанням «Укрсільгосптехніка» на початку 1960 – х років. *ВІСНИК факультету історії, права і публічного управління*. 2020. Вип. 18. С. 38–42

Наступний етап взаємовідносин України та ЄС розпочався підписанням Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами у 1994 р. (далі – Угода про партнерство), яка набула чинності 1998 р. У статтях № 52 та № 60 цього договору йдеться про співробітництво в економіці, сільському господарстві та агропромисловому секторі. Передбачалася тісна економічна співпраця в зближенні політики стандартизації в низці галузей, а також в агропромисловому комплексі та сільську господарстві⁷.

Положення Угоди про партнерство та співробітництво подібні до угод, укладених європейським співтовариством з пострадянськими країнами Східної Європи після падіння «залізної завіси». Проте була відмінність. Угода про партнерство не передбачала входження України до Зони вільної торгівлі, а лише визначало можливість подальших переговорів з цього питання тільки після виконання низки вимог та втіленні необхідних економічних реформ Україною⁸.

Серед завдань Угоди про партнерство окреслено втілення аграрної реформи, приватизація сільського господарства, агропромислового сектора в Україні, розвиток внутрішнього та зовнішнього ринків для українських товарів, за умов, які забезпечують захист навколишнього середовища, враховуючи необхідність посилення безпеки в постачанні продуктів харчування. Сторони домовилися до поступового наближення українських стандартів до технічних правил ЄС стосовно промислових і сільськогосподарських продуктів харчування, включаючи санітарні й фітосанітарні стандарти⁹.

Українська сторона провела необхідну роботу для виконання статей № 51 та № 56 Угоди про партнерство про уніфікацію стандартів, норм, правил, технічного регулювання відповідно до європейських. Постанова Кабінету Міністрів України «Про заходи щодо поетапного впровадження в Україні директив ЄС, санітарних, екологічних, ветеринарних, фітосанітарних норм та міжнародних європейських стандартів» зобов'язала розробити необхідну нормативну базу в 1997–1998 рр. Вимоги щодо стандартизації в екології, сільському господарстві, митній справі були чітко окреслені. Проте Угода про партнерство не встановлювала конкретних строків та обсягів виконання положень договору. Зважаючи на це, гармонізація законодавства щодо регулювання АПК між Україною та ЄС проходила дуже повільно і не гарантувала успіху. Європейська сторона зобов'язувалася надавати Україні необхідну технічну та юридичну допомогу для реалізації договору, але цьому не сприяла тогочасна українська політична кон'юнктура¹⁰.

На початку XXI ст., зважаючи на глибоку політичну кризу в державі, в Україні не спостерігалися державні субсидії в АПК, як наслідок це призвело до агроінфляції. Протягом двох перших десятиліть XXI ст. ціни на сільськогосподарську продукцію в Україні зросли у більше, ніж у 20 разів, у країнах ЄС на третину¹¹.

Позитивні зрушення в сфері агропромислового комплексу та взаємовідносин між Україною та ЄС стали можливі після «Помаранчевої революції» та початку діяльності Президента Віктора Ющенка. У лютому 2005 р. Кабінет Міністрів України схвалив план дій «Україна-ЄС». Стаття № 8 цього документу містить в собі вісім пунктів, які регламентують підвищення безпеки продуктів харчування для споживачів, спрощення торгівлі шляхом проведення реформ та модернізації санітарної і фітосанітарної сфери¹².

7 Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами від 14.06.1994 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_012#Text

8 Перегінець М. Особливості правового регулювання, що виникають згідно з Угодою про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС. *Наукові записки НаУКМА*. 1999. Т. 9 (2) : Спеціальний випуск. С.257.

9 Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами від 14.06.1994 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_012#Text

10 Перегінець М. Особливості правового регулювання, що виникають згідно з Угодою про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС. *Наукові записки НаУКМА*. 1999. Т. 9 (2) : Спеціальний випуск. С.258.

11 Мудрак Р. Агроінфляція та індекс споживчих цін на продовольчі товари: порівняльний аналіз «Україна – ЄС». *Економіка України*. 2018. № 1. С. 28.

12 План дій «Україна – Європейський Союз» від 12.02.2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_693

План дій не відзначався практичністю, тому 2008 р. розпочалася робота над його заміною. 16 червня 2009 р. Рада з питань співробітництва Україна-ЄС схвалила «Порядок денний асоціації Україна-ЄС для підготовки та сприйняття імплементації Угоди про асоціацію» (далі – ПДА). Цей документ предметніше регламентував співпрацю в сфері санітарних та фіто-санітарних заходів. Передбачалися зміни у політиці щодо продуктів харчування та кормів, а також здоров'я та умов утримання тварин. ПДА вимагав посилення адміністративної спроможності в сфері агропромислового комплексу: перегляд функцій органів державної влади України; удосконалення лабораторій відповідно до вимог ЄС, що стосується їх обладнання, відповідних методів аналізу (тестування залишків) та підготовці їхньої акредитації відповідно до стандартів ISO. ПДА започаткував посилену роботу в сфері сільського господарства. Український аграрний сектор повинен був наблизитися до політик та законодавства ЄС. Угода передбачала підвищення співробітництва між сторонами з питань наукових досліджень та використання біотехнологій, обміну найкращими практиками щодо відновлення та збереження природних ресурсів, сталого сільськогосподарського виробництва відновлювальних енергетичних ресурсів та їх використання, вивчення досвіду ЄС щодо переходу до забезпечення безпосередньої підтримки виробникам сільськогосподарської продукції¹³. Серед реалізації ПДА відзначимо, що протягом 2015 р. експорт української аграрної продукції зріс з 1,1% до 26,1%¹⁴. Такі показники були неможливі в радянській Україні, незважаючи на всі спроби реформування планової економіки¹⁵.

Угода про партнерство і співробітництво втратила чинність в 2017 р. тому, що її замінила нова Угода про асоціацію між Україною та ЄС 2014 р. (далі – Угода про асоціацію). Розділ 5-й передбачає економічне і галузеве співробітництво між сторонами. Глава 17 зазначеного розділу розкриває основні сфери розвитку сільського господарства і сільських територій.

Стаття № 404 українсько-європейського договору передбачає поширення передових інновацій, проведення наукових досліджень, упровадження системи дорадництва до сільськогосподарських виробників. Сторони домовилися сприяти покращенню умов для інвестицій в сільськогосподарську галузь, збільшенню можливостей для її конкурентоспроможності, налагодженню ефективних і прозорих ринків. Вагомим завданням перед Україною постало ретельно контролювати якість продукції відповідно до стандартів і вимог виробництва ЄС¹⁶.

Документ вимагає імплементувати необхідні зміни до українського законодавства з метою його наближення до права і регуляторних стандартів ЄС, які зазначені в Додатку № 38 Угоди про асоціацію. Останній містить сім регламентів політики якості, три регламенти щодо органічного фермерства, один регламент про генетично модифіковані зернові, один регламент про біорозмаїття, 33 директиви та регламенти про стандарти торгівлі рослинами, насіннями, фруктами, овочами та продуктами отриманими з них і 14 регламентів і директив щодо стандартів торгівлі живими тваринами та продуктів тваринного походження. Більшість із них прийняті в 1990-х – на початку 2000-х рр., проте зустрічаються стандарти, які зберігають чинність з 1960-х рр.¹⁷.

2016 р. набув чинності договір про Поглиблену і всеохоплюючу зону вільної торгівлі між Україною та ЄС (далі – договір ЗВТ), який передбачався Угодою про асоціацію. Завдання, прописані у договорі ЗВТ, втілюватимуться поступово протягом 10 років. Після того як

13 Порядок денний асоціації Україна – ЄС для підготовки та сприяння імплементації Угоди про асоціацію від 20.11.2009 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_990

14 Босак А., Мустафаєва Л. Поточний стан та перспективи розвитку АПК України: пошук нових ринків збуту. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. Вип. 24. Ч. 1. С. 50

15 Романюк І. Стан технічного обслуговування сільського господарства республіканським об'єднанням «Укрсільгосптехніка» на початку 1960 – х років. *ВІСНИК факультету історії, права і публічного управління*. 2020. Вип. 18. С. 41.

16 Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 16.09.2014 р. Дата оновлення: 30.11.2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

17 Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 16.09.2014 р. Дата оновлення: 30.11.2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

Україна приведе свої національні технічні регламенти та процедури відповідно до європейських, сільськогосподарська продукція уникне додаткової сертифікації в країнах ЄС. Таким чином українські підприємці отримали прямий доступ до ринку з понад півмільярда споживачів.

Напередодні набрання чинності Угоди про асоціацію, Європейський Союз виявив крок довіри та в односторонньому порядку скасував мита на імпорт 83,4% українських сільськогосподарських товарів. Цей режим був тимчасовим та діяв до набуття чинності договору ЗВТ 1 січня 2016 р. Відзначимо, що на цьому торгівельні поступки з боку ЄС не закінчилися. У період з 1 жовтня 2017 р. до 30 вересня 2020 р. ЄС розширив квоти для низки української аграрної продукції загалом. З 1 січня 2018 р. до 31 грудня 2020 р. додаткові преференції мали пшениця, ячмінь, кукурудза¹⁸.

Фахівці довели, що «українські експортери вже у 2017 р. досягли межі зростання зовнішньоторговельного обороту й у майбутньому не мають резервів для суттєвого збільшення експорту агропродовольчої продукції. Це вимагає від державної влади активізації переговорного процесу щодо збільшення розміру квот на постачання сільськогосподарської продукції до ЄС»¹⁹. 2017 р. Україна стала світовим лідером у виробництві соняшникової олії, а її експорт зріс на 27%. Реалізація кукурудзи зросла на 34,6%, а врожайність збільшилася вдвічі – до 66 ц/га. Проте в країнах ЄС цей показник значно більший – 120 ц/га. Така різниця зумовлена тим, що українські агрономи не вдосконалюють технології вирощування, які потребують значних інвестицій²⁰.

Після набуття чинності Угоди про асоціацію 2017 р., основними імпортерами української сільськогосподарської продукції залишалися країни Азії та Африки, такі як Китай, Індія, Туреччина, Єгипет. Лише після початку широкомасштабної війни в 2022 р. їх випередив ЄС.

Протягом 2021–2022 рр. Україна підписала «Декларацію про підтримку європейської перспективи» з 8 країнами ЄС: Литвою, Польщею, Латвією, Естонією, Словаччиною, Хорватією, Словенією, Болгарією. Проте деталі декларацій не були опубліковані²¹.

Одним із найскладніших викликів для українських правників та підприємців АПК стане імплементація вимог «Європейського зеленого курсу» (далі – ЄЗК) 2020 р. Ініціативи у сільськогосподарській сфері та перехід до стійкої харчової системи ЄС ймовірно підвищать вимоги до агропромислового комплексу і харчової продукції. Це може стати додатковим торгівельним бар'єром та негативно вплинути на український експорт. З іншого боку, популяризація органічної продукції у ЄС створить і нові можливості на ринку для виробників²².

Екологічні завдання, які передбачають ЄЗК та стратегії ЄС про біорозмаїття і «Від лану до столу», акцентують увагу на проблемах в аграрній сфері. До 2030 р. Україна разом із ЄС повинна знизити використання пестицидів та добрив на 25%. Поряд із тим обмежити імпорт сільськогосподарської продукції з держав, стандарти охорони довкілля яких далекі від європейських²³.

Вимоги до українських виробників продовольчої продукції будуть постійно зростати, адже в центрі поля зору європейської сільськогосподарської політики перебувають високі стандарти безпеки харчування та зменшення забруднення навколишнього середовища. Тому Україна вже починає робити перші екологічні кроки в аграрному секторі та реформувати нормативну базу відповідно до європейських правил²⁴.

18 Зона вільної торгівлі між Україною та ЄС URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/torgovelo-ekonomichne-spivrobitnictvo-ukrayina-yes/zona-vilnoyi-torgivli-mizh-ukrayinoyu-ta-yes>

19 Пугачова К., Шеремет О. Зовнішньоторговельні відносини України з ЄС. *Економіка АПК*. 2018. № 2. С. 86.

20 Босак А., Мустафаєва Л. Поточний стан та перспективи розвитку АПК України: пошук нових ринків збуту. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. Вип. 24. Ч. 1. С. 52.

21 Країни ЄС, які у 2021 році підписали Декларації про європейську перспективу України. Дата оновлення: 29.12.2021. URL: <https://web.archive.org/web/20220812143234/https://eu-ua.kmu.gov.ua/node/4377>

22 Європейський Зелений Курс. Дата оновлення: 15.04.2021. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/galuzeve-spivrobitnictvo/klimat-yevropejska-zelena-ugoda>

23 Там само.

24 Pohuliaiev O. Political and legal convergence of EU countries as an example for Ukraine. Adaptation of Ukrainian legislation to EU require-

Крім органічного виробництва, Україна як одна з провідних ІТ-держав робить акцент на розумному веденні сільського господарства. Нам слід започаткувати співпрацю з ЄС за цим напрямом та залучити українські ІТ-компанії до розробки і надання відповідних ІТ-платформ фермерським господарствам ЄС. Цей напрям кореспондується із дотриманням Україною законодавства ЄС з охорони довкілля. Реалізуючи зазначене, ми досягнемо відповідності сільськогосподарської продукції екологічним вимогам ЄС. У результаті український традиційний експорт матиме стійкий попит на ринку ЄС²⁵.

Всі позитивні напрацювання покликані сприяти нормативним та торговим зв'язкам між Україною та ЄС не зупинятися на досягнутому. 29 червня 2022 р. була підписана «Угода про вантажні перевезення автомобільним транспортом», покликана суттєво лібералізувати вантажні транспортування. У такий спосіб ЄС зробив черговий крок з метою підтримки української економіки шляхом сприяння експортній логістиці. Угода про лібералізацію вантажних перевезень забезпечує підтримку експорту зернових в умовах відсутності стабільних альтернативних шляхів та морської блокади²⁶.

Порівнюючи експорт української сільськогосподарської продукції до ЄС у 2021-му та 2022-му рр., то він зріс на 40%. Різниця між 2021-м та 2023-м рр. склала зростання на 30%. Імпорт товарів з ЄС до України також зріс на 11% у 2022 р. та на 25% у 2023 р., порівняно з 2021 р. – до підписання Угоди. На 48% більше товарів було експортовано до країн ЄС дорогами за півтора роки дії Угоди, ніж за аналогічний період до її підписання. Імпорт за цей період зріс на 44%²⁷ (Угода про лібералізацію вантажних перевезень між Україною та ЄС).

Проте нормативно-правових гарантій в регулюванні двосторонніх, торгових та агропромислових зв'язків залишається недостатньо. Блокада польськими протестувальниками трьох пунктів пропуску, яка розпочалася 6 листопада 2023 р., завдала збитків українській економіці на суму понад сотні мільйонів євро та є прямим порушенням умов договору про лібералізацію вантажних перевезень. Згідно зі статтею № 9 Угоди про лібералізацію вантажних перевезень кожна сторона несе повну відповідальність за дотримання всіх положень²⁸.

Висновки.

Отже, за роки незалежності двосторонні відносини між Україною та ЄС впевнено йшли до зближення та були дуже плідними в гармонізації законодавства. Є достатньо підстав стверджувати, що сьогодні сформована вся необхідна правова база для ефективного регулювання АПК. Позитивні економічні результати процесів зближення українського законодавства з європейським спостерігаються навіть в умовах повномасштабної війни та спротиву європейських фермерів. Для подальшого поглибленішого євроінтеграційного процесу та завершення уніфікації двостороннього законодавства Україні залишається виконати усі необхідні кандидатські вимоги, які Єврокомісія висунула в 2022 р.

References:

1. Pohuliaiev, O. (2023) Political and legal convergence of EU countries as an example for Ukraine. Adaptation of Ukrainian legislation to EU requirements. *Primedia eLaunch, Boston, USA*. P. 163–175. DOI: <https://doi.org/10.46299/979-8-88992-698-6.7> [in English]
2. Bosak, A. & Mustafaieva, L. (2019) Potocznyi stan ta perspektyvy rozvytku APK Ukrainy: poshuk novykh rynkiv zbutu. [the current state and prospects for the development of the agricultural sector of Ukraine: the search for new sales markets]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. [Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University]*, 24, 1, 48–54. [in Ukrainian]

ments. Monograph. *Primedia eLaunch, Boston, USA*. 2023. P. 173–174. DOI: <https://doi.org/10.46299/979-8-88992-698-6.7>

²⁵ Європейський Зелений Курс. Дата оновлення: 15.04.2021. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/galuzeve-spivrobotnictvo/klimat-yevropejska-zelena-ugoda>

²⁶ Угода про лібералізацію вантажних перевезень між Україною та ЄС. Дата оновлення: 19.12.2023. URL: <https://mtu.gov.ua/news/35049.html>

²⁷ Ibid.

²⁸ Угода між Україною та Європейським Союзом про вантажні перевезення автомобільним транспортом від 16.09.2022 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_001-22#Text

3. *Yevropeyskyi Zelenyi Kurs [The European Green Deal]*. Update date: 04/15/2021. Retrieved from <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/galuzeve-spivrobotnictvo/klimat-yevropejska-zelena-ugoda> [in Ukrainian]
4. *Zona vilnoi torhivli mizh Ukrainoiu ta YeS [Deep and Comprehensive Free Trade Area]*. Retrieved from <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/torgovelnno-ekonomichne-spivrobotnictvo-ukrayina-yes/zona-vilnoyi-torgivli-mizh-ukrayinoyu-ta-yes> [in Ukrainian]
5. *Krainy YeS, yaki u 2021 rotsi pidpysaly Deklaratsii pro yevropeysku perspektivu Ukrainy [EU countries that signed the Declaration on the European perspective of Ukraine in 2021]*. Retrieved from <https://web.archive.org/web/20220812143234/https://eu-ua.kmu.gov.ua/node/4377> [in Ukrainian]
6. Mudrak, R. (2018) Ahroinflatsiia ta indeks spozhyvchykh tsin na prodovolchi tovary: porivnialnyi analiz «Ukraina – YeS» [Agricultural inflation and the consumer price index for food products: a comparative analysis «Ukraine – EU»]. *Ekonomika Ukrainy. [Economy of Ukraine]*, 1, 28–39 [in Ukrainian]
7. Pehinets, M. (1999) Osoblyvosti pravovoho rehulivannia, shcho vynykaiut zghidno z Uhodoiu pro partnerstvo ta spivrobotnytstvo mizh Ukrainoiu ta YeS [Peculiarities of legal regulation arising in accordance with the Partnership and Cooperation Agreement between Ukraine and the EU]. *Naukovi zapysky NaUKMA. [Scientific notes of NaUKMAT]*, 9 (2): Spetsialnyi vypusk. [Special Issue], 257–259. [in Ukrainian]
8. *Plan diy «Ukraina – Yevropeyskyi Soiuz» vid 12.02.2005 r. [Action plan «Ukraine – European Union» dated February 12, 2005.]*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_693 [in Ukrainian]
9. *Poriadok dennyi asotsiatsii Ukraina – YeS dlia pidhotovky ta spriannia implementatsii Uhody pro asotsiatsiiu vid 20.11.2009 r. [The agenda of the Ukraine-EU association for the preparation and promotion of the implementation of the Association Agreement dated November 20, 2009]*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_990 [in Ukrainian]
10. Puhachova, K. & Sheremet, O. (2018) Zovnishnotorhovelni vidnosyny Ukrainy z YeS [Foreign trade relations of Ukraine with the EU]. *Ekonomika APK. [Economy APK]*, 2, 85–90. [in Ukrainian]
11. Romaniuk, I. (2020) Stan tekhnichnoho obsluhovuvannia silskoho hospodarstva respublikanskym obiednanniam «Ukrsilhosptekhnika» na pochatku 1960 – kh rokiv [The state of technical maintenance of agriculture by the republican association «Ukrsilhosptekhnika» in the early 1960s]. *VISNYK fakultetu istorii, prava i publichnoho upravlinnia. [BULLETIN of the Faculty of History, Law and Public Administration]*, 8, 38–42. [in Ukrainian]
12. *Uhoda mizh Ukrainoiu ta Yevropeyskym Soiuzom pro vantazhni perevezennia avtomobilnym transportom vid 16.09.2022 r. [Agreement between Ukraine and the European Union on freight transportation by road dated September 16, 2022]*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_001-22#Text [in Ukrainian]
13. *Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeyskym Soiuzom, Yevropeyskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony vid 16.09.2014 r. [Association Agreement between the European Union and the European Atomic Energy Community and their member states, of the one part, and Ukraine, of the other part]*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text [in Ukrainian]
14. *Uhoda pro liberalizatsiiu vantazhnykh perevezennia mizh Ukrainoiu ta YeS. Data onovlennia: 19.12.2023 [Agreement on the liberalization of freight transportation between Ukraine and the EU. Date of update: 19.12.2023]*. Retrieved from <https://mtu.gov.ua/news/35049.html> [in Ukrainian]
15. *Uhoda pro partnerstvo i spivrobotnytstvo mizh Ukrainoiu i Yevropeyskymy Spivtovarystvamy ta yikh derzhavamy-chlenamy vid 14.06.1994 r. [Partnership and co-operation agreement between the European communities and their member states, and Ukraine]*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_012#Text [in Ukrainian]

Надійшла до редакції / Received: 03.04.2024

Схвалено до друку / Accepted: 17.06.2024